

Sygn. akt III AUa 1028/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2014 r. w Szczecinie

sprawy K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podjęcie wypłaty emerytury z datą wcześniejszą

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 września 2013 r. sygn. akt VI U 472/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 1028/13

UZASADNIENIE

K. D. złożyła odwołanie od decyzji z dnia 29 marca 2013 r., którą odmówiono uchylenia decyzji z dnia 7 października 2011 r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury. Jako podstawę wskazała orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12. Wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i nakazanie wypłaty emerytury.

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 11 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uchylił decyzję z dnia 7 października 2011 roku o wstrzymaniu wypłaty emerytury K. D. za okres do 21 listopada 2012 roku i przekazał Zakładowi Ubezpieczeń

Spółecznych Oddziałowi w G. do rozpoznania wniosków o wypłatę świadczeń za okres od 1 października 2011 do 21 listopada 2012 roku z ustawowymi odsetkami.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

K. D., pozostając w stosunku pracy, nabyła prawo do emerytury od 01 września 2009 roku. Decyzją z dnia 7 października 2011r. organ rentowy wstrzymał z dniem 01 października 2011 r. wypłatę emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (w związku z nowelizacją przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r.), albowiem ubezpieczona postawała w stosunku pracy.

19 grudnia 2012 r. ubezpieczona wniosła o podjęcie zawieszony emerytury i wypłatę zaległej.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji (Dz.U.1997.78.483) orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zgodnie zaś z art. 145a k.p.a.:

1. Można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja
2. W sytuacji określonej w 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd meriti podkreślił, że skarga o wznowienie postępowania została złożona w ustawowym terminie określonym w art. 145a 2 k.p.a. i w sytuacji ubezpieczonej zachodzi wskazana podstawa ustawowa wznowienia - art. 145a 1 k.p.a.

Sąd i instancji wskazał również, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 13 listopada 2012 r., w sprawie K 2/12 orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 konstytucji. Wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. pod poz. 1285. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Skoro Trybunał nie określił żadnego terminu, do art. 103a ustawy utracił moc 22 listopada 2012 r. Z art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika, iż orzeczenie powyższe daje podstawę do wznowienia postępowania zakończony ostateczną decyzją administracyjną wydaną w oparciu o niezgodny z Konstytucją akt normatywny (w sprawie art. 103 a ustawy). Gdyby wznowienie postępowania miało dotyczyć wyłączenie postępowań od daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału, to art. 190 ust. 4 Konstytucji byłby on bezprzedmiotowy.

Ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury od września 2009 r., kiedy ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.; dalej jako ustawa), nie przewidywała zawieszony emerytury w przypadku pozostawania w stosunku pracy. Skoro zatem ubezpieczona nabyła prawo do emerytury przed 2011 r., to wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12, nie zachodziły podstawy do zawieszony wypłaty świadczenia.

Mając na względzie powyższe rozważania Sąd Okręgowy, stosownie do treści art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję zaś wniosek o wypłatę emerytury z odsetkami, stosownie do treści art. 477 § 2 k.p.c. przekazano organowi rentowemu do rozpoznania.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu zarzucając mu:

I. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 103 a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) przez jego błędną wykładnię, skutkującą zmianą zaskarżonej decyzji z dnia 18 marca 2013 r. oraz uchynieniem decyzji organu rentowego z dnia 7 października 2013 r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury, w sytuacji, gdy przedmiotowa regulacja prawna nie uzasadniała nakazania organowi rentowemu podjęcia wypłaty spornej emerytury od dnia 01 października 2011r., tj. od dnia jej zawieszenia, do dnia 21 listopada 2012 r., w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt: K 2/12,

2. art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483) przez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc) w sytuacji gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w ogłoszenia Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012r. i na przyszłość (ex nunc), wobec nie określenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.)

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej punktu I i oddalenie odwołania w tym zakresie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dot. punktu I i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna.

Postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60). Może również zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu I instancji, i to zarówno po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jak i bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (por. uchwała składu 7 sędziów Izby Cywilnej z 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7–8, poz. 124).

Przedmiot sporu dotyczył wznowienia ubezpieczonej wypłaty świadczenia emerytalnego za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. W tym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd Odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie jest oczywisty i niesporny. Nie ma wątpliwości co do faktu, że wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od 1 września 2009 roku, kiedy już nie obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej wymagający zwieszenia emerytury w sytuacji kontynuowania zatrudnienia. Wobec wejścia w życie art. 103a ustawy emerytalnej, skarżące zawieszona została wypłata emerytury od dnia 1 października 2011 roku, gdyż skarżąca nadal pracowała.

W wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285) Trybunał orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób , które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku, **bez konieczności rozwiązania stosunku pracy**, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającego z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Co istotne, Trybunał wskazał w uzasadnieniu orzeczenia wyraźnie, iż **obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku.**

Analiza okoliczności faktycznych niniejszej sprawy wskazuje, że wnioskodawczyni, która prawo do emerytury nabyła właśnie we wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny okresie, mieści się w kręgu osób, w stosunku do których Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku.

W niniejszej sprawie nie zachodzą zatem przesłanki, które uprawniałyby organ rentowy do zawieszenia wypłaty emerytury ubezpieczonej w okresie od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. Ubezpieczona w dniu wejścia w życie przepisu art. 103a ustawy emerytalnej (1 października 2011 roku) pobierała przyznane jej świadczenie, kontynuując jednocześnie zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy, na rzecz którego wykonywała zatrudnienie bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury.

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego dotyczącym zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, istota tej zasady sprowadza się do nakazu takiego stanowienia i stosowania prawa, by obywatel mógł układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki prawne, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji (zob. np. orzeczenie TK z 24.05.1994 r., K 1/94, OTK w 1994 r., cz. I, poz. 10, s. 78; wyrok z 02.06.1999 r., K 34/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 94, s. 482). Z ogólnej zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa wynika szereg zasad szczegółowych, do których należy m.in. zasada niedziałania prawa wstecz, obowiązek wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniej *vacatio legis* oraz zasada ochrony praw nabytych. Ta ostatnia zasada ochrony praw nabytych zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczania praw podmiotowych przysługujących jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym. Zasada ochrony praw nabytych zapewnia ochronę praw podmiotowych - zarówno publicznych, jak i prywatnych, a także maksymalnie ukształtowanych ekspektatyw tych praw, a więc sytuacji prawnych, w których zostały spełnione zasadnicze przesłanki ustawowe nabycia określonych praw podmiotowych określone przez prawo. Ochrona praw nabytych nie oznacza przy tym nienaruszalności tych praw i nie wyklucza stanowienia regulacji mniej korzystnych. Trybunał Konstytucyjny

wielokrotnie podkreślał, że odstępianie od zasady ochrony praw nabytych jest dopuszczalne, jeżeli przemawiają za tym inne zasady, normy lub wartości konstytucyjne. Zasada ochrony praw nabytych chroni wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których uprawniony musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane prawa podmiotowe.

W świetle brzmienia art. 190ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CO 43/08 oraz wyrok tego sądu z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt II PK 42/06). Zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) stanowi, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tj. ustawy emerytalnej) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Z kolei wymieniony art. 6 pkt 2 omawianej ustawy dodał zaś do ustawy emerytalnej - po art. 103 - art. 103a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.”

Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 r.; w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba więc uznać, że już od tej daty powinien on zostać wyeliminowany z porządku prawnego z powodu jego niezgodności z art. 2 Konstytucji co do kręgu osób, które nabyły prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, odnosi się do tej samej, co odwołująca się kategorii ubezpieczonych, a mianowicie tych, którzy działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, decyzję co do przejścia na emeryturę podjęli w czasie, gdy nie było wymogu przerwania zatrudnienia (od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku). Jak trafnie wywiódł Trybunał w motywach wyroku - gdyby ci ubezpieczeni wiedzieli, że nastąpi niekorzystna zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, to ich decyzja, czy przejść na emeryturę, mogłaby być inna. Zatem tylko osoby, które w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku nabyły i zrealizowały prawo do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą (również ubezpieczona), na rzecz którego wykonywały zatrudnienie bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, mają prawo do dalszej wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Takie stanowisko dominuje w orzecnictwie sądów i prezentują je między innymi Sąd Apelacyjny w Szczecinie (wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r. III AUa 974/12 LEX nr 1316284), Sąd Apelacyjny w Poznaniu (wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r. III AUa 191/13 LEX nr 1316242 , czy Sąd Apelacyjny w Łodzi (wyrok z dnia 16 kwietnia 2013 r. III AUa 299/13).

Mając na uwadze powyższe, podzielając stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację organu rentowego za bezzasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.